

Nr 222.

Av herr **Svensson, Isak**, och herr **Holmgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m.

Med anledning därav, att Kungl. Maj:t i proposition nr 116 vid frågan om omorganisationen av de läroverk, till vilka på vederbörande kommuns bekostnad anknutits fullständiga gymnasier, nämligen realskolorna i Södertälje, Eskilstuna, Uddevalla, Eksjö, Skövde och Söderhamn — väl föreslagit, att de två först nämnda läroverken skola utrustas med både real- och latingymnasium samt att vid båda latingymnasiet bör bliva 4-årigt och realgymnasiet 3-årigt, men icke sett sig i stånd att föreslå liknande organisation av läroverket i Uddevalla, få vi till riksdagen göra följande framställning.

Genom nådigt brev den 8 mars 1912 medgav Kungl. Maj:t, att realskolan i Uddevalla finge utan kostnad för statsverket utvidgas med ett fullständigt real- och latingymnasium (utan grekiska). Höstterminen 1912 trädde det kommunala gymnasiet i verksamhet och kunde våren 1915 utexaminera den första gruppen av studenter. Med inrättandet av det nämnda gymnasiet hade sörjts för tillfredsställandet av ett allmänt behov ej blott för staden utan även inom den stora och folkrika landsbygd, för vilken Uddevalla utgör en centralort. Och ej blott staden såsom sådan utan även enskilda hade för att få läroanstalten till stånd visat stor offervillighet, men förvisso hyste man den förhoppningen, att staten med tiden skulle komma att övertaga gymnasiet. Till dess skulle väl staden kunna bära de ekonomiska bördor, som den nya läroanstalten medförde. Dessa voro också till en början relativt små men ökades med en oanad hastighet. Denna kostnadsökning framgår av bifogade tabell.

På grund av gymnasieutgifternas hastiga stegring, samtidigt som stadens övriga utgifter avsevärt växte, tvingades stadsfullmäktige att påkalla statens bistånd till gymnasiet upprätthållande, närmast i den form att staten övertog gymnasiet.

Också ingingo stadsfullmäktige den 18 december 1919 till Kungl. Maj:t med underdånig skrivelse angående detta ärende.

Härvid framhöllo stadsfullmäktige såsom skäl för statsövertagande bland annat följande.

Bohuslän vore ett av de få svenska landskap, som saknade högre allmänt läroverk, oaktat det vore ett av de tätast bebyggda. För norra och mellersta Bohuslän hade Uddevalla alltmera blivit ett centrum. Det bohuslänska skär-

gårdssområdet sammanbundes med Uddevalla genom talrika ångbåtsrouter, och statsbanan genom Bohuslän satte hela landskapet i bekväm förbindelse med staden. Befolkningen i västra delen av Dalsland hänvisades genom Uddevalla—Lelångbanan till Uddevalla, och från stora delar av Västergötland ginge utfartsvägen till havet över denna stad.

Realskolans och det kommunala gymnasiets lärjungeområde vore också betydande. Det omfattade av:

Göteborgs och Bohus län:

Orusts och Tjörns domsaga	28,748
Inlands Fräkne härad	4,885
Inlands Torpes härad	5,261
Sunnervikens domsaga	43,140
Norrvikens domsaga	31,657
Uddevalla	13,638
Lysekil	4,344
Strömstad	2,916

Älvsborgs län:

Valbo härad	11,474
Vedbo härad	22,271

Summa invånarantal = 168,334.

Redan lärjungeområdets stora folktal angåve, att det kommunala gymnasiet fyllde ett mera allmänt behov. Också hade lärjungeantalet vid läroanstalten, sedan gymnasiet inrättades, ansevärt vuxit. (Se bilaga 2.)

Vidare anförde stadsfullmäktige, att gymnasiets inrättande varit till gagn ej blott för den kommun, som helt och hållet bekostade dess drift, utan även för många andra orter och att det sålunda representerade ett allmänt intresse, vilket framginge därav, att av de i gymnasiet undervisade lärjungarna alltid en mera betydande del tillhört andra kommuner än Uddevalla. (Procenttalet av sådana lärjungar var året för ansökningen 43).

Stadsfullmäktige framhöllo detta förhållande för att göra det klart, att Uddevalla stad genom inrättandet av gymnasiet jämnat vägen för många ynglingar, som annars av ekonomiska skäl måst avstå från att genom högre skolstudier skaffa sig de kunskaper, som för studentexamen vore erforderliga, på samma gång som dess inrättande innebure en lättnad för gymnasierna i Göteborg, där trängseln vore oerhörd.

Denna underdåniga ansökan remitterades av Kungl. Maj:t till kungl. skolöverstyrelsen för inhämtande av dess utlåtande.

I detta, som är daterat den 24 november 1920, tillstyrkte kungl. skolöverstyrelsen i princip stadsfullmäktiges framställning och anförde därvid bl. a. följande.

»Beträffande gymnasiets utveckling, utgifter och övriga förhållanden tillåter sig överstyrelsen hänvisa till de av stadsfullmäktige i ärendet lämnade uppgifterna. Härur må i detta sammanhang endast framhållas, att lärover-

ket i Uddevalla höstterminen 1909 räknade 183 lärjungar, under det att antalet elever höstterminen 1919 uppgick till 283, varav 63 i gymnasiets tre ringar. Under nämnda tioårsperiod har alltså lärjungenumerären ökat med jämnt 100 eller med i det närmaste 55 %, ett antal som efter allt att döma torde komma att ytterligare tillväxa. Av anförda förhållanden framgår, att realskolan och det kommunala gymnasiet vad antalet lärjungar beträffar redan nu överträffar åtskilliga allmänna läroverk med fullständiga av staten helt underhållna gymnasier.»

Sedan kungl. skolöverstyrelsen redogjort för läroverkets lärjungeområde och de ekonomiska uppoffringar, som staden intill år 1919 gjort för gymnasiets upprätthållande, yttrar den vidare: Av vad sålunda blivit anført, synes överstyrelsen framgå, att i Uddevalla ett tydligt framträdande behov av en undervisningsanstalt, som meddelar ett bildningsmått utöver det, som realskolan avser att bibringa, under den gångna tiden gjort och fortfarande gör sig gällande, samt att under givna förhållanden staten rättvisligen torde böra sörja för dess fyllande. Detta synes så mycket angelägnare, som det inom en nära liggande framtid sannolikt överstiger stadens ekonomiska bärkraft att på ett tillfredsställande sätt tillgodose den högre undervisningens krav. Under angivna omständigheter anser överstyrelsen den tidpunkt vara inne, då frågan om Uddevalla gymnasiums övertagande av staten bör tagas under omprövning.

»Emellertid torde man vid en sådan omprövning», fortsätter kungl. skolöverstyrelsen sitt yttrande, »icke kunna underlåta att taga hänsyn till den allmänna utredning angående det högre allmänna undervisningsväsendets ordnande, som f. n. pågår och i vilken frågan om det kommunala gymnasiet i Uddevalla liksom om de övriga med detta jämnställda kommunala gymnasier och deras framtida ordnande bör ingå såsom ett led.»

Förevarande ärende syntes därför kungl. skolöverstyrelsen böra överlämnas till skolkommissionen för att bli föremål för undersökning i samband med andra med densamma likartade organisationsfrågor.

Icke desto mindre ansåg sig kungl. skolöverstyrelsen böra uppgöra en fullständig plan för statens övertagande av Uddevalla kommunala gymnasium och inrättande av ett fyraårigt real- och latینگymnasium i det kommunala gymnasiets ställe.

Kungl. Maj:ts beslut blev, att såväl stadsfullmäktiges underdåniga ansökan av den 18 december 1919 som kungl. skolöverstyrelsens yttrande den 24 november 1920 skulle överlämnas till den då arbetande skolkommissionen.

Frågan om statsövertagandet av Uddevalla kommunala gymnasium hade således förblivit oavgjord, avgörandet hade blivit uppskjutet, men staden hade vunnit, att kungl. skolöverstyrelsen utan något som helst förbehåll erkänt gymnasiets allmännyttiga betydelse, att det gagnade icke blott staden Uddevalla utan ock den stora landsbygd, som utgör dess lärjungeområde, att det tjänade ett statsintresse och borde av staten övertagas, då det vore ovisst, huru länge staden kunde bära de ekonomiska bördor, som gymnasiets upprätthållande pålade den.

I sitt underdåniga betänkande av den 5 februari 1923, del V, föreslår skolkommissionen upprättandet av ett statsgymnasium i Uddevalla.

Därom heter det i betänkandet: »I det föregående har kommissionen redan varit i tillfälle att intyga, att enligt kommissionens mening tillräckliga skäl föreligga för att i Uddevalla upprätta ett statsgymnasium. Lärjungeantalet å gymnasiet har sedan 1914 hållit sig i det närmaste konstant samt utgjorde sågda år 62, år 1921 61. Realskolan har likaledes under en följd av år haft ett jämförelsevis konstant och högt lärjungeantal. År 1906 utgjorde detta 143, år 1915 213, år 1920 227 och år 1921 221. I avseende på folkmängden har staden visat en fortgående utveckling. Antalet invånare har nämligen ökat från 12,583 år 1910 till 13,753 år 1920 och utgjorde vid början av år 1922 13,812. Kravet på statsgymnasium erhåller vidare ett betydelsefullt stöd i den omständigheten, att staden genom sitt läge kan sägas utgöra ett centrum ej blott för norra och mellersta Bohuslän utan jämväl för angränsande delar av Västergötland och Dalsland.

I det föregående har kommissionen redan angivit, att de betänkligheter, som kunna möta en sådan åtgärd ur synpunkten av dess sannolika inverkan på lärjungetillströmningen till det nuvarande läroverket i Vänersborg, icke kunna tillerkännas sådan betydelse, att man av denna anledning bör ställa sig avvisande mot de framställda kraven på möjligheter till gymnasieutbildning i Uddevalla.»

För Uddevalla föreslog skolkommissionen inrättande av ett statsgymnasium med en nyspråklig linje. Beträffande de med Uddevalla i skolhänseende jämförbara städerna Eskilstuna, Södertälje, Skövde, Eksjö och Söderhamn föreslog kommissionen statsgymnasier åt Eskilstuna (nyspråklig och reallinje) och Södertälje (nyspråklig linje). Däremot ansåg kommissionen tillräckliga skäl icke föreligga för inrättande av statsgymnasier i städerna Skövde, Eksjö och Söderhamn.

Så kom kungl. propositionen med den för alla bohuslänningar nedslående överraskningen. Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet anför i motiveringen till Kungl. propositionen beträffande det ifrågasatta statsövertagandet av de kommunala gymnasierna följande: »Det synes mig uppenbart, att gymnasierna i Södertälje och Eskilstuna med hänsyn till såväl realskolans som gymnasiets lärjungeantal måste anses äga ett obestridligt företräde framför de övriga. Och beaktas, som sig bör, även städernas storlek, torde gälla, att ur denna synpunkt Eskilstuna bör i främsta rummet ifrågakomma, därnäst Landskrona, Södertälje och Uddevalla. Ser man beträffande de tre sistnämnda även på fördelningen av andra gymnasier inom grannskapet, vill det synas, som om starkare skäl kunna åberopas för utvidgning av läroverken i Södertälje och Uddevalla än av det i Landskrona. Stockholms län har nämligen nu intet högre allmänt läroverk; Göteborgs och Bohus län har sådana endast i Göteborg, medan inom Malmöhus län icke mindre än fyra högre läroverk redan äro i verksamhet.

Jag kommer alltså till det resultatet, att med hänsyn till lärjungeantalet i realskolan och å gymnasiet Eskilstuna- och Södertäljeläroverken hava ett av-

gjort företräde framför de övriga, att vidare på grund av städernas folkmängd och behovet av gymnasium inom orten likaledes de starkaste skälen låta sig anföras för dessa båda läroverk samt det i Uddevalla. Då jag emellertid icke *nu* ser mig i stånd att föreslå utvidgning av mer än två läroverk, böra uppenbarligen realskolorna i Eskilstuna och Södertälje främst komma i fråga.»

Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet föreslår därför, att de ifrågakvarande läroverken utrustas med både real- och latingymnasium och förutsätter därvid, att kvinnliga lärjungar erhålla tillträde till båda läroverkens gymnasier. Latingymnasiet synes departementschefen böra vid båda läroverken bliva 4-årigt, realgymnasiet 3-årigt.

Enligt ovannämnda yttrande ser sig departementschefen icke i stånd att föreslå en utvidgning av mer än två läroverk. Hindret härför är icke närmare angivet men får väl antagas vara beroende på statsfinansiella svårigheter. Det bör dock erinras om att skolkommissionen har föreslagit samma skolorganisation för Uddevalla som för Södertälje, och ha vi svårt att förstå, att statens ekonomi skulle rubbas därigenom att skolkommissionens förslag i denna del nu förverkligades och att därigenom rättvisa äntligen göres en stad, ej en av Sveriges största och långt ifrån en av de rikare, som under 15 år uppoffrat nära en halv miljon kronor av skattemedel endast till lärareavlöningar för upprätthållandet av en undervisningsanstalt, vilken, enligt vad kungl. skolöverstyrelsen och skolkommissionen vitsordat, tjänat ej blott lokalt utan ett allmänt, d. v. s. statligt uppfostringsändamål.

Vi anse därför, att statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet på ett mindre tillfredställande sätt dragit gränsen mellan de med kommunala gymnasier påbyggda realskolor — från Landskrona bortse vi i detta sammanhang, då dess gymnasium i tekniskt-ekonomiskt avseende intager en annan ställning än övriga kommunala gymnasier — vilka skola utbyggas med statsgymnasier, och dem, vilka fortfarande skola vara utan sådana påbyggnader. Skolkommissionen har efter undersökning av vederbörande läroverks förhållanden med avseende på läroverksområdenas storlek och population, lärjungefrekvensen och förefintligheten av högre allmänna läroverk inom landskap och län sökt draga en rationell gräns mellan städer, vilkas kommunala gymnasier böra förstatligas, och sådana, vilkas kommunala gymnasier böra få kvarstå och åtnjuta statsunderstöd. Därvid har skolkommissionen på den ena sidan om gränslinjen placerat Eskilstuna, Södertälje och Uddevalla samt på den andra Skövde, Eksjö och Söderhamn. Det är vår mening, att statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i sin motivering också hade bort begagna denna begränsningslinje, för vilken skolkommissionen framfört fullt hållbara skäl.

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 116 föreslagit, att realskolan i Uddevalla skall med avseende på de kunskapsmått, som erfordras för inträde i realskolans första klass, vara grundad på genomgången tredje, resp. sjätte klass i någon av den sexklassiga folkskolans huvudformer.

Med andra ord: Uddevalla har föreslagits till erhållande av vad vi skulle vilja kalla en dubbelrealskola. Vi anse, att denna anordning utgör ytterligare ett kraftigt skäl för upprättande av ett statligt gymnasium i Uddevalla.

Då folkskolan och realskolan få två anknytningspunkter, då övergången från den ena skolformen till den andra underlättas därigenom, att inträdesprövning kommer att anställas endast i ämnena svenska och räkning med inträdessökande, som med godkända kunskaper genomgått tredje, resp. sjätte klassen i folkskola av angivet slag, då det föreslagits, att medellös lärjunge helt skall kunna befrias från erläggande av terminsavgift, torde man kunna förutse, att övergången från folkskolan till realskolan blir ännu mera allmän än hittills. Med all sannolikhet kommer realskolan att svälla ut på bekostnad av folkskolans överbyggnader, särskilt på bekostnad av den högre folkskolan. Bland dessa till realskolan övergångna lärjungar komma säkerligen att finnas många, som genom begåvning och flit äro lämpliga för fortsatta studier fram till studentexamen och vidare. Men finnes icke inom läroverksstaden ett gymnasium, torde studiernas fortsättande bliva för de allra flesta lärjungarna omöjliggjort på grund av föräldrarnas ekonomiska oförmåga eller av den trängsel, som kommer att uppstå i de närmast belägna statsgymnasierna. Har det kommunala gymnasiet i Uddevalla tidigare fyllt ett allmänt behov, torde ett gymnasium i staden efter skolreformens genomförande bliva så mycket nödvändigare för det folkrika landskapet. Men det torde vara mycket ovisst, om staden Uddevalla för ett osäkert, kanske bedrägligt hopp om framtida statsövertagande vill eller rättare har krafter att ännu en längre tid upprätthålla det kommunala gymnasiet. Det synes oss, som om den demokratiska idé, som genomgår skolreformförslaget, krävde att Uddevalla kommunala gymnasium nu förstatligades, att frågan om upprättande av ett statsgymnasium ej brötes ut ur det naturliga sammanhang, till vilket Uddevalla vid tidigare ansökningar om statsövertagande av dess gymnasium och senast år 1920 hänvisats.

För att inrättandet av ett statsgymnasium redan nu beslutas av statsmakterna och mot att ett sådant beslut framflyttas till en oviss framtid, talar läroverkets alltjämt svävande byggnadsfråga.

I samband med organisationen av det kommunala gymnasiet fastställdes den 22 augusti 1911 plan för läroverkshusets till- och påbyggnad, och enligt denna plan skulle ett tidsenligt skolhus uppföras i tre olika utbyggnader. Av dessa fullbordades tvenne åren 1912 och 1913, men den sista utbyggnaden har ännu icke kommit till stånd på grund av de ekonomiska svårigheter efterkrigstiden medfört, oaktat den varit av behovet påkallad. Uddevalla stad har ock av kungl. skolöverstyrelsen erhållit anstånd med byggnadsplanens fulla verkställande, tills frågan om gymnasiets framtid slutgiltigt blivit löst.

Emellertid har byggnadsfrågan genom den kungl. propositionen åter aktualiserats.

Om det kungl. förslaget skulle av riksdagen bifallas, kommer Uddevalla att erhålla dels en sexårig, dels en fyraårig realskola. Redan denna förändring kommer att kräva ny- eller tillbyggnad, då flera klassrum än läroverket nu disponerar bliva nödvändiga. Den föreslagna obligatoriska undervisningen i slöjd fordrar slöjdsalar, en eller flera, de obligatoriska laborationerna i naturvetenskapliga ämnen laboratorier.

Det kommunala gymnasiets statsövertagande har blivit framflyttat till obe-

stämd framtid. Då statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet förklarar sig »icke nu vara i stånd till att föreslå inrättandet av mer än två statsgymnasier», har han därmed sagt, att Uddevalla på grund av sina berättigade anspråk en annan gång torde kunna erhålla sitt gymnasium.

Ställningen gör läroverkets byggnadsfråga i hög grad tilltrasslad och bekymmersam. Då inrättandet av ett statsgymnasium kommer att ställa betydande anspråk på läroverksbyggnaden med avseende på klassrummens antal och isynnerhet på institutionernas omfattning, blir frågeställningen den: skall Uddevalla bygga blott för dubbelrealskola eller ock för denna och det statsgymnasium, det i en framtid hoppas att få?

Det torde vara obestriddigt, att en läroverksbyggnad, som tillkommit genom till- och påbyggnader, sällan motsvarar de skolpedagogiska kraven och att sådana påbättringar av gamla skolhus bliva långt mera dyrbara än engångsbyggnader. Det mest rationella och minst kostsamma vore alltså att lösa byggnadsfrågan i ett sammanhang. Men om staden fattar ett sådant beslut och åtager sig de därmed förknippade betydande kostnaderna, finnes intet, som utesluter den eventualiteten, att staden likväl icke erhåller det statsgymnasium, vartill den med goda skäl anser sig berättigad.

Skulle staden åter besluta att bygga för tillgodoseendet av det tillfälliga behovet, är det möjligt, att byggnadsfrågan kommer upp i en nära framtid och då förorsakar staden betydligt större utgifter än om frågan kunnat lösas efter en större plan.

Allt talar för att Uddevalla stads läroverksfråga nu och slutgiltigt erhåller sin lösning.

Med stöd av vad vi nu sålunda anført, få vi hemställa,

att riksdagen för sin del ville besluta,

att realskolan i Uddevalla ombildas till ett högre allmänt läroverk därigenom, att staten från den 1 januari 1928 successivt övertager det höstterminen 1912 upprättade kommunala gymnasiet;

att realskolan, till vilken även flickor efter framställning av stadsfullmäktige skulle kunna erhålla tillträde, skall omfatta en fyrklassig och en sexklassig avdelning;

att gymnasiet, som skall bliva tillgängligt för både gossar och flickor, skall omfatta en fyraårig latinlinje och en treårig reallinje;

att Uddevalla hittills statsunderstödda flickskola skall ifrågakomma till fortsatt statsunderstöd;

att för budgetåret 1927—1928 det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken

från av regeringen föreslaget belopp	kronor	6,733,000:—
ökas med	»	3,450:—
till	»	6,736,450:—;

samt att det till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare anvisade extra anslaget

ökas från av regeringen föreslaget belopp kronor	618,300:—
med	» 3,176:—
till	» 621,476:—.

Stockholm den 11 mars 1927.

Isak Svensson.

Israel Holmgren.

Bilaga 1.

TABLÅ
över Uddevalla stads kostnader för kommunala gymnasiet.

	År	Uddevalla stads			Beskattningssiffror enligt beviljningsförordningen	Uttaxering i Uddevalla		
		Utgifter för gymnasiet	Inkomster av terminsavg.	Nettokostnad		för kommunala behov	Lands- tings- medel	Summa
	1912	3,202: 01	1,350	1,852: 01	4,505,200	6: 34	0: 80	7: 14
	1913	9,494: 70	3,575	5,919: 70	4,907,342	6: 25	0: 80	7: 05
	1914	18,214: 45	5,425	12,789: 45	5,274,905	6: 70	0: 80	7: 50
	1915	19,970: —	6,450	13,520: —	5,536,756	7: 45	1: 15	8: 60
	1916	22,404: 98	6,350	16,054: 98	5,667,011	8: 14	1: 25	9: 39
	1917	25,486: 38	6,300	19,186: 38	7,805,359	7: 82	1: 30	9: 12
	1918	38,312: 13	6,600	31,712: 13	11,243,374	7: 83	1: 40	9: 23
	1919	58,976: 74	6,975	52,001: 74	11,902,760	10: 19	2: 10	12: 29
	1920	66,727: 86	7,425	59,302: 86	14,546,246	9: 21	2: —	11: 21
	1921	66,648: 75	7,825	58,823: 75	21,637,357	8: 40	2: —	10: 40
	1922	54,868: 68	7,900	46,968: 68	19,541,852	8: —	2: 25	10: 25
	1923	51,477: 70	9,175	42,302: 70	13,094,872	8: 94	2: 15	11: 09
	1924	52,267: 28	11,125	41,142: 28	12,019,004	8: 50	2: —	10: 50
		488,051: 66	86,475	401,576: 66				
Statsbidrag	1925	52,185: 64	{ 12,350 4,000	35,835: 64	12,024,332	8: 41	1: 80	10: 21
,	1926	53,838: 65	{ 11,950 8,000	33,888: 65	12,325,615	8: 66	1: 70	10: 36
Summa		594,075: 95	122,775	471,300: 95				

Bilaga 2.

Realskolan och kommunala gymnasiet i Uddevalla.

Tablå över lärjungeantalet ht 1903—ht 1926.

	I hela läro- anstalten	Därav i gym- nasiet	Antal flickor i gymnasiet
Ht 1903	108	—	—
Ht 1904	124	—	—
Ht 1905	128	—	—
Ht 1906	144	—	—
Ht 1907	158	—	—
Ht 1908	170	—	—
Ht 1909	183	—	—
Ht 1910	189	—	—
Ht 1911	205	—	—
Ht 1912	240	24	—
Ht 1913	266	43	—
Ht 1914	280	62	—
Ht 1915	275	62	—
Ht 1916	269	64	—
Ht 1917	274	59	—
Ht 1918	285	64	—
Ht 1919	283	65	—
Ht 1920	283	56	—
Ht 1921	282	61	—
Ht 1922	270	60	—
Ht 1923	284	77	9
Ht 1924	297	87	16
Ht 1925	295	83	21
Ht 1926	291	77	20